

Europska unija

Ulaganje u
budućnost.

Sigurnost djece na internetu

Modul 2

priručnik za roditelje

3. i 4. razreda osnovne škole

Gordan Bijelić, Natalija Golovrški, Lidija Kralj, Vesna Lončar-Cindrić,
Verica Lukačević, Vedran Šperanda, Đurđa Trupinić

Sigurnost djece na internetu

Modul 2 priručnik za roditelje 3. i 4. razreda osnovne škole

Gordan Bijelić, Natalija Golovrški, Lidija Kralj, Vesna Lončar-Cindrić,
Verica Lukačević, Vedran Šperanda, Đurđa Trupinić

OŠ "Mladost"
Osijek

Nakladnik: OŠ Veliki Bukovec
Dravska 42, Veliki Bukovec, Mali Bukovec

Za nakladnika: Terezija Šalamon i Željka Marković-Bilić

Urednica: Lidija Kralj

Urednički tim: Tea Toplak, Štefanija Šarec, Sanja Ivačić, Brankica Kovaček, Gordana Lohajner, Željka Marković-Bilić, Marina Zember, Marinka Mlinarić, Daliborka Vuković, Terezija Šalamon, Stela Pavetić

Recenzenti: Gordana Sokol, Viktorija Hržica, Željka Knezović, Karl Hopwood, James Langley

Lektorica i korektorica: Vesna Čondić

Ilustracije, dizajn, prijelom i tisak:

VERDELINO
marketing solutions

sales | production | idea | web | events | promotions

Projektni tim OŠ „Mato Lovrak“ iz Nove Gradiške zahvaljuje:

Mirku Golovrškom, ravnatelju Škole u mirovini, na iznimnoj podršci u svim aktivnostima Projekta; suradnicima: Dariju Šokiću na pomoći oko snimanja video materijala i Unitas web radiju na pomoći u snimanju audio materijala, kolegama Željki Zboril na pomoći u pripremi radionica za učenike i roditelje; kolegi Igoru Samcu na uspješnom pilotiranju projektnih materijala; kolegi Draganu Starivlahu na jinglu Projekta i svim drugim djelatnicima Škole koji su podržavali rad tima na Projektu.

Posebno zahvaljujemo roditeljima učenika 6.a i 6. c razreda šk. godine 2014./2015. na razumijevanju i suradnji.

CIP zapis dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 892028.

ISBN 978-953-8029-04-2

Sadržaj knjige dostupan je pod Creative Commons licencom: Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima.

Sadržaj smijete umnožavati, distribuirati, priopćavati javnosti i mijenjati ga uz obvezno navođenje autorstva i samo za korištenje u nekomercijalne svrhe. Promijenjeno djelo morate dijeliti pod istom licencom.

I. izdanje, Mali Bukovec, 2014.

Sufinancira Europska unija iz Europskoga socijalnog fonda.

Sadržaj publikacije isključiva je odgovornost OŠ „Mato Lovrak“, OŠ „Mladost“, OŠ Veliki Bukovec, OŠ Gripe i OŠ Popovača te ne odražava stajalište Europske unije.

SADRŽAJ

UVOD.....	1
-----------	---

Informacije

1.1. Uhvati me ako znaš.....	2
1.2. Internetski pribor.....	3
1.3. Nije zlato sve što sja.....	4
1.4. Na izvoru.....	5
1.5. Čije je što.....	6

Komunikacija

2.1. Pristojno ponašanje.....	7
2.2. <i>Uguglaj</i> svoje ime i ponosi se time.....	8
2.3. Ispeci pa reci.....	9
2.4. Pametno odluči, zabavi se i nauči.....	10
2.5. Pokaži što znaš.....	11

Stvaranje sadržaja

3.1. Manje je mučenje uz <i>online</i> učenje.....	13
3.2. <i>Copy-paste</i> što dozvoljeno jest.....	14
3.3. Autor je <i>za</i>	15

Sigurnost

4.1. Digitalna osobna iskaznica.....	16
4.2. <i>Log-out</i> , društvo je na igralištu.....	17
4.3. Računalna viroza.....	19
4.4. Zeleni monitori.....	21

Rješavanje problema

5.1. Moj novi prijatelj.....	22
5.2. Šetnja gradom.....	23
5.3. Riješimo problem zajedno.....	24

UVOD

Poštovani roditelji!

Pred vama se nalazi priručnik za roditelje uz udžbenik *Sigurnost djece na internetu* koji je izrastao iz međusobne suradnje učenika, njihovih učitelja i roditelja tijekom projekta *Sigurnost djece na internetu*. Dio je udžbeničkoga kompleta koji se sastoji od udžbenika za učenike, priručnika za učitelje i priručnika za roditelje te multimedijskih, interaktivnih sadržaja i e-udžbenika koji su dostupni na mrežnim stranicama petzanet.HR. To područje školskoga kurikulumu i udžbenički komplet koji iz njega proizlazi nastali su iz potrebe obrazovne politike Republike Hrvatske da prihvati osam temeljnih kompetencija za cjeloživotno obrazovanje koje je odredila Europska unija.

Jedna je od tih kompetencija digitalna pismenost koja se odnosi na osposobljenost za sigurnu i kritičku upotrebu informacijsko-komunikacijske tehnologije za rad u osobnome i društvenome životu i komunikaciji. Njezini su ključni elementi osnovne informacijsko-komunikacijske vještine i sposobnosti: upotreba računala za pronalaženje, procjenu, pohranjivanje, stvaranje, prikazivanje i razmjenu informacija te razvijanje suradnje i komunikacije internetom.

Udžbenik sadržava dvadeset tema koje su usmjerene na različita područja u upotrebi računala, mobitela i interneta – informacije, komunikacije, stvaranje sadržaja, sigurnost i rješavanje problema. Ovaj priručnik za roditelje prati materijale udžbenika za učenike. Čitanjem priručnika dobit ćete jasnu sliku o sadržajima koje usvajaju i uče vaša djeca. U njemu se nalaze primjeri, odnosno znanja i vještine koje će vaša djeca steći u školi te smjernice s pomoću kojih ćete moći uspješno pratiti njihov napredak u usvajanju tih znanja i vještina potrebnih za sigurno i prihvatljivo korištenje interneta. Uz te smjernice moći ćete im i uspješno pomagati da ih lakše i brže usvoje.

U priručniku ćete pronaći niz obiteljskih aktivnosti koje će potaknuti sve članove obitelji da usvoje znanja i vještine potrebne za sigurno i pametno korištenje mobilnih tehnologija i interneta.

Priručnik je bogat poveznicama koje vode do dodatnih sadržaja gdje možete pronaći više informacija kako pristupiti mrežnim stranicama na kojima se nalaze priručnici o prvim koracima u radu s određenim programima, kako pronaći videozapise s mnoštvom savjeta za roditelje, gdje pristupiti sigurnim *online* mjestima koja sadrže školsku lektiru, crtane filmove i igre za djecu, kao i *online* obrazovne igre i kvizove za vježbanje i provjeru znanja.

Priručnik će vam pomoći da svoju djecu usmjeravate prema sigurnome i odgovornome korištenju internetom, ali i da proširite i upotpunite svoje znanje i vještine u upotrebi mobilnih tehnologija i interneta. Razumjet ćete opasnosti s kojima se djeca svakodnevno susreću na internetu i što valja poduzeti kako biste svojoj djeci osigurali sigurno odrastanje u stvarnome i virtualnome svijetu.

Nadamo se da će vam ovaj priručnik i svi prateći sadržaji na petzanet.HR biti neprocjenjivo sredstvo kojim ćete svojoj djeci pomoći da se sigurno i uspješno koriste internetom i svima im dostupnim tehnologijama.

1.1. Uhvati me ako znaš

Biti informiran o tekućim zbivanjima u mjestu u kojemu živimo, zemlji i svijetu dio je opće kulture pojedinca. Informacije do nas stižu na različite načine.

Informacija je skup istinitih podataka o nečemu ili nekome.

Prenošenje informacija je komunikacija. Nekada se ostvarivala isključivo usmenim putem, no crteži u špiljama pokazuju da su i praljudi imali potrebu bilježiti i nekome prenijeti kako su živjeli. Pojava pisma u prvim civilizacijama olakšala je prijenos informacija, a izum tiskarskoga stroja u 15. stoljeću omogućio da se iste informacije prenesu većemu broju korisnika. (Jeste li znali da su Hrvati 38 godina nakon izuma tiskarskoga stroja imali svoju prvu tiskanu knjigu *Misal po zakonu rimskoga dvora*, tiskanu 1483. godine hrvatskim pismom glagoljicom?)

Najznačajnije razdoblje u razvoju medija (prijenosnika informacija) 20. je stoljeće. Za to je razdoblje značajna pojava medija koji se i danas primjenjuju u odašiljanju i primanju informacija: radio, televizija, novine, časopisi, knjige i enciklopedije, telefoni (mobiteli), računala (internet).

U ovoj se nastavnoj jedinici učenici upoznaju s različitim izvorima informacija.

Internet je „prozor u svijet“ i najjednostavniji način u potrazi za informacijama. I naša su djeca toga svjesna i sve što ih zanima najprije će potražiti na internetu. Budimo im potpora u tome! Zajedno ćemo im pokazati gdje mogu doznati o onome što se događa u njihovoj školi (školske mrežne stranice), na koji način mogu doznati telefonski broj prijatelja iz razreda kako bi ga pozvali na rođendansku proslavu, vremenskim prilikama koje nas očekuju za vikend kako bismo zajedno mogli planirati izlet u prirodu...

Internet je javna mreža koja povezuje sve korisnike.

Pogledajte video *Kako internet radi*, petznet.HR/Modul2/poveznice.

Ne zaboravimo i važnost drugih medija – radija, televizije (poučnih televizijskih i radijskih emisija), enciklopedija, knjiga i časopisa primjerenih njihovu uzrastu. Potaknite i učlanjenje i odlaske u knjižnice (školske, gradske, sveučilišne) koje više nisu mjesta gdje se samo biraju knjige s polica, već multimedijски centri u kojima se može zadovoljiti dječja „glad“ za informacijama različitih vrsta.

Obiteljske aktivnosti

Uključite svoje dijete i u vlastite potrage za informacijama (njihovoj dobi primjerenima), ali pratite i događaje u svome mjestu i školi koju dijete pohađa. Zajedno pregledajte vremenike pisanih provjera, kućni red škole, školski kurikulum, politiku prihvatljivoga korištenja mobilnih uređaja, pravilnik praćenja, vrednovanja i ocjenjivanja, jelovnik školske kuhinje i slične sadržaje na školskim mrežnim stranicama.

Predložimo vam i da zajedno s djetetom riješite kviz *Uhvati me ako znaš*, petznet.HR/Modul2/poveznice.

1.2. Internetski pribor

Tragati, tražiti, istraživati, ići u potragu za nečim... nagon je svakoga živog bića. Biljka traži svjetlost, hranu i vodu za svoj rast, životinje skrovište od opasnosti i hladnoće, hranu u svome prirodnom okruženju. A čovjek? Osim potrage za onim što će zadovoljiti njegove biološke potrebe (hrana, voda, zrak), društvene potrebe (pripadnost zajednici), čovjek kao misaono biće ima potrebu i za učenjem. A učenje počinje informiranjem. Suvremeno doba i internet olakšavaju informiranje.

Još 1990. godine stvoreni su prvi internetski pretraživači. **Internetski pretraživači alati su koji skupljaju različite informacije o internetskim stranicama, uključuju ih u svoju bazu te nude korisniku koji traži određeni pojam, uslugu ili proizvod.**

U ovoj nastavnoj jedinici učenici upoznaju tražilicu Google kao alat kojim pretražuju informacije na internetu i vježbaju pretraživanje sadržaja mrežnih stranica, slika, videozapisa po različitim filtrima i kriterijima. Google pripada skupini općih internetskih pretraživača i omogućava pretraživanje različitih područja ljudskoga znanja. Najčešće je korištena tražilica, ali mogu se upotrijebiti i druge: Yahoo, Bing, Altavista.

Istražite s djetetom još neke mogućnosti Google tražilice i pregledajte katalog likovnih radova svoga djeteta i njegovih prijatelja.

Uživajte u pronalaženju novih i korisnih informacija zajedno sa svojim djetetom!

Postoje i tražilice za djecu koje se brinu da rezultati pretrage za određenu riječ slučajno ne bi dovele djecu do stranica s neprimjerenim sadržajima (npr. Ask jeevs for kids, Dib dab du, Yahoo kids...). Kako postaviti ograničenja pri pretraživanju stranica Googleom, pročitajte u članku *Nadzirani korisnici*, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

Obiteljske aktivnosti

O radu s Google tražilicom možete pogledati i na prezentaciji koju smo pripremili za djecu *Nije zlato sve što sjja*, petzanet.HR/Modul2/poveznice te savjete *Postavljanje zadane tražilice* i *Upravljanje tražilicama*.

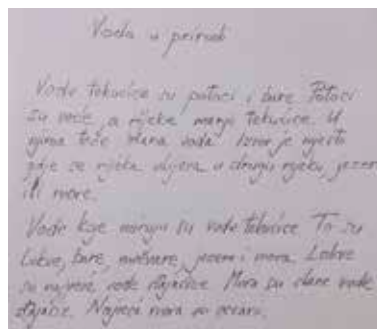
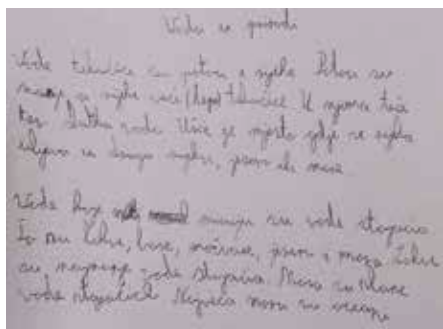
1.3. Nije zlato sve što sja

Gle malu vočku poslije kiše:
Puna je kapi, pa ih njiše.
I bliješti, suncem obasjana,
Čudesna raskoš njenih grana.

Al nek se sunce malko skrije,
Nestane sve te čarolije.
Ona je opet, kao prvo,
Obično, malo, jadno drvo..

Dobriša Cesarić

Poznati stihovi velikoga pjesnika govore o raskošnome rascvalom stablu čija ljepota dolazi od kišnih kapi obasjanih suncem. Kad je sunca nestalo, nestalo je i raskoši i ljepote. I narod oduvijek govori: *Nije zlato sve što sja. Odjeća ne čini čovjeka. Izgled vara. Ljepota je prolazna.*

Pogled na napisani tekst može nas navesti na različite reakcije. Neke su od njih: "Kakav lijep rukopis! Netko se potrudio lijepo zapisati informacije o vodi u prirodi." A druge: "Tko li je napisao ovaj drugi tekst? Pa to se ne može pročitati! Sigurno ga je pisao neki loš učenik!" I lijep rukopis može zavarati. Nije baš sve onako kako se na prvi pogled čini. Vrlo lijepe i pametne misli mogu se iščitati iz ružnoga rukopisa.

Tako je i u virtualnome svijetu. Istražujući informacije na internetu, o istome pojmu možemo dobiti različite podatke. Pažnju nam može privući neka informacija popraćena lijepom ilustracijom ili fotografijom, a ona ne mora biti točna. **Za našu djecu ona može biti i neprimjerena i odvesti ih do stranica koje sigurno ne bismo htjeli da ih posjete.**

U nastavnoj jedinici *Internetski pribor* učenici su upoznali tražilicu Google kao alat kojim se pretražuju informacije na internetu – naučili su da uz njezinu pomoć mogu doći do različitih mrežnih stranica, slika, videozapisa.

U ovoj nastavnoj jedinici proširujemo istraživanje Googleom. Učimo i vježbamo načine kako brzo i ciljano pristupiti informacijama na internetu te kako je **važno izbjegavati neprikladne i neprimjerene informacije.**

Naučili su sljedeća pravila i postupke:

- Rezultati pretraživanja na internetu bit će isti upišemo li riječ velikim ili malim slovima.
- U tražilicu ne upisujemo suviše riječi.
- Da bismo pri pretraživanju pronašli rezultate s točno određenim riječima, dodajemo im navodnike.
- Ako dvije riječi povežemo veznikom i ili ga izostavimo, kao rezultat pretrage prikazuju se isti početni sadržaji.
- Ako pri pretraživanju informacija na internetu uoče neprimjerene sadržaje, trebaju razgovarati s odraslima u koje imaju povjerenja.

Raspravite sa svojim djetetom što su to neprikladni i neprimjereni sadržaji. Redovito pregledavajte povijest pretraživanja na internetu kako biste vidjeli koje je stranice vaše dijete u zadnje vrijeme posjetilo.

Obiteljske aktivnosti

Neke savjete o pretraživanju interneta možete pročitati i u člancima *Savjeti za pretraživanje interneta* i *Dijete pretražuje internet*, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

Zajedno odigrajte i našu igru *Nije zlato sve što sja*, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

U zadnje vrijeme ljudi sigurno manje kupuju tiskovine – novine, časopise, knjige, enciklopedije... Za zabavu, učenje i informiranje koristimo se internetom. Dovoljno je nekoliko klikova mišem i već smo na izvoru informacija.

I djeca često traže vašu pomoć u rješavanju zadataka povezanih sa školskim sadržajima. Najjednostavnije je pomoć potražiti na internetu – tamo je mnoštvo informacija.

E-izvori informacija su bilo koji informacijski izvori u elektroničkom obliku kojima se može pristupiti s pomoću računala, tableta i sličnih elektroničkih uređaja.

Nažalost, nisu svi izvori pouzdani ni sve informacije provjerene.

Provjereni hrvatski e-izvori na koje upućujemo djecu su sljedeći: e-lektire, e-enciklopedije, e-rječnik, portal edu.hr...

S polaskom u prvi razred vaše je dijete dobilo **korisničku oznaku** i **zaporku** AAI@EduHr, oblika ime.prezime@skole.hr. Tom korisničkom oznakom i zaporkom pristupate provjerenim i pouzdanim e-izvorima, uključujući i školski e-dnevnik.

Obiteljske aktivnosti

U knjižnici više nema nijednoga primjerka lektirnoga djela. Bez brige, potražite ga na portalu lektire.skole.hr.

Sve tražene informacije iz područja povijesti, znanosti, umjetnosti, tehnologije nalaze se u e-enciklopediji proleksis.lzmk.hr.

Sigurno se često pitate postoji li za neki pojam riječ na hrvatskome jeziku ili koje je značenje neke riječi. Odgovor ćete naći na hjp.novi-liber.hr.

Zanimaju vas pravopisna rješenja? Aktualni pravopis dostupan je na pravopis.hr.

1.5. Čije je što

Vaša kuća i vaše dvorište pripadaju vama i vašoj obitelji. I vaš automobil također. Novac koji ste priskrbili svojim radom pripada vama i ne bi vam bilo svejedno kad bi ga tko uzimao iz vaše lisenice. Ako bi tko uzeo vaš kaput, mobitel ili knjigu, nazvali biste to krađom. Takva pravila postoje i u *online* okružju. Glazba, filmovi, slike, fotografije i tekstovi na internetu također su nečije vlasništvo.

U ovoj nastavnoj jedinici djeca upoznaju autorska prava koja se odnose na sadržaje na internetu. Učimo ih kako će pravilno preuzimati glazbu, filmove, slike, fotografije i tekstove s interneta, a da time ne povrijede prava vlasnika tih sadržaja.

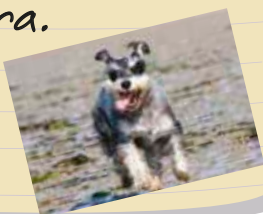
- Autorsko pravo označava pravo autora nekoga sastavka, pjesme, priče, likovnoga rada i fotografije.
- Autorska prava moramo poštivati.
- Zaštićene radove prepoznat ćemo po ovome znaku: ©.
- Ako se želimo koristiti tuđom fotografijom za zaslone na svome mobitelu, moramo dobiti dopuštenje autora.
- Sve slike na internetu rad su nekoga autora i smijemo se koristiti njima samo ako napišemo autorovo ime.
- Pri prepisivanju teksta s interneta moramo navesti ime autora, naslov stranice, URL adresu i datum kad smo to učinili.

Obiteljske aktivnosti

Ostala pravila o poštivanju autorskih prava pročitajte i u člancima: *Netiquette, Autorsko pravo i srodna prava, Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima*, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

Ova pravila možete ispisati, a i ponoviti zajedno s djetetom igrajući igru *Čije je što*, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

Ako se koristiš fotografijama s interneta, moraš navesti ime autora.

Tekst s interneta smiješ prepisati ako navedeš autora, naslov stranice, poveznicu i datum kad si to napravila ili napravio.

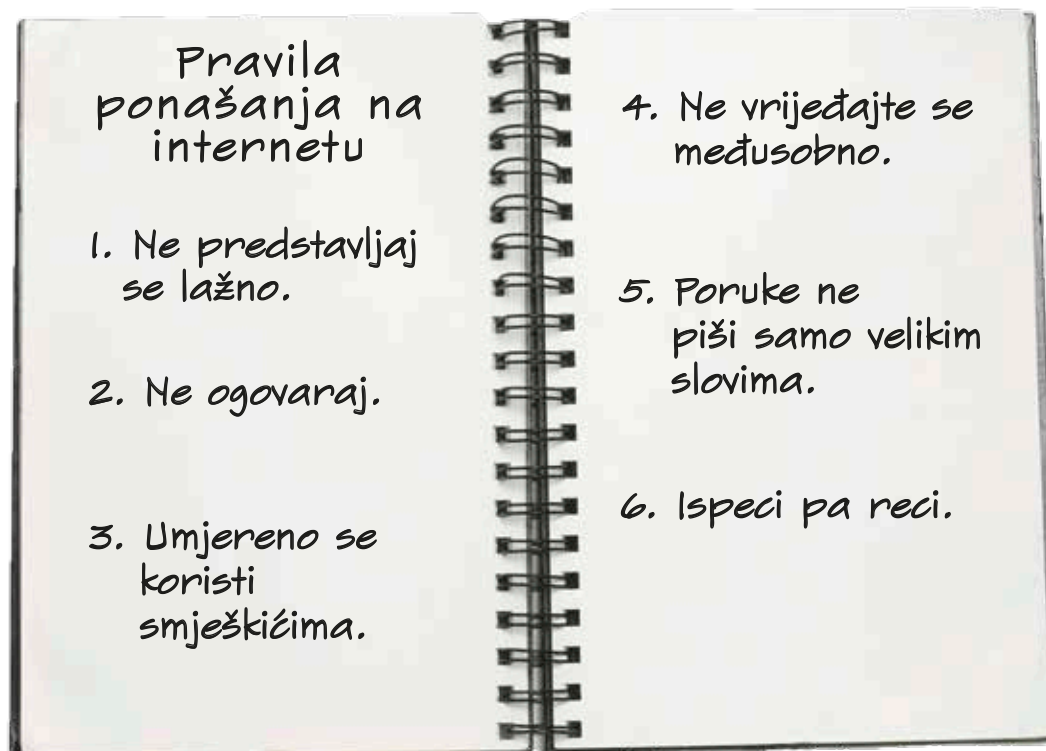
Autorsko pravo označava pravo autora nekoga sastavka, pjesme, priče, likovnoga rada i fotografije.
AUTORSKA PRAVA MORAMO POŠTIVATI!

2.1. Pristojno ponašanje

Kao što u stvarnome svijetu postoje pravila uljudnoga ponašanja, takva pravila postoje i u *online* okružju.

Vi ste svoju djecu naučili kako komunicirati i ponašati se prema drugim osobama. Sada to lijepo ponašanje proširujemo i na *online* okružje. U ovoj nastavnoj jedinici djeca upoznaju **internetski bonton**.

Obiteljske aktivnosti

Ova pravila možete ispisati, a i ponoviti ih zajedno s djetetom igrajući igru *Pristojno ponašanje*, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

Ostala pravila lijepoga ponašanja pročitajte i na stranici *Netiquette.HR*, hr-netiquette.org.

2.2. Uguglaj svoje ime i ponosi se time

Varljiv je ugled koji nasljeđujemo od roditelja i djedova, on brzo nestaje ako ga ne prati vlastita vrlina. Ovu je mudru izreku zapisao još u 15.st. Niccolo Machiavelli, talijanski filozof, povjesničar i književnik. U Rječniku hrvatskoga jezika riječ *ugled* znači dobar glas, poštovanje, priznanje, uvažavanje.

Svatko gradi svoj ugled. Imaju ga i liječnici, i učitelji, i kuhari, i prodavači, arhitekti, sportaši, umjetnici, vozači... **Ugled u svakodnevnome životu gradimo odgovornim odnosom prema radu, iznimnim uspjesima u neke području, ali i uljudnom komunikacijom s ljudima u sredini u kojoj živimo.**

Jeste li kada upisali svoje ime u tražilicu Google?
Jeste li zadovoljni onim što se pokazuje na internetu?

Sve što objavite na internetu dio je vašega digitalnog ugleda.

U ovoj nastavnoj jedinici djeca na primjerima uče kako se stječe **digitalni ugled** – uspjesima i postignućima iz stvarnoga života koji su popraćeni objavama (fotografijama, novinskim člancima) na internetu.

Obiteljske aktivnosti

U tražilicu Google upišite ime nekoga sportaša kojeg volite i cijenite vi i vaše dijete. Pregledajte što o njemu pohvalno piše na internetu i njegove objavljene fotografije.

Izradite zajedno djetetov tjedni plan aktivnosti. U njega unesite i neku aktivnost koja će ga radovati, pomoći u izgrađivanju njegove osobnosti. Predložak *tjednog plana aktivnosti* je dostupan na petzamet.hr/Modul2/poveznice.

Podržite svoje dijete u onome čime se bavi u svoje slobodno vrijeme – popratite njegove aktivnosti fotografijom i kratkim opisom situacije u kojoj je snimljena. Zajedno izradite album!

2.3. Ispeci pa reci

Pristojna je komunikacija osnova našega ugleda: na ulici, u prodavaonici, u školi, na radnome mjestu...

Stalo nam je da za našu djecu kažu da su kulturna i lijepo odgojena. Učimo ih da pozdrave susjede, poznanike na ulici, učitelje u školi, da se predstave kad telefonom komuniciraju s drugim ljudima.

Od davnina tomu nas uče i narodne poslovice:

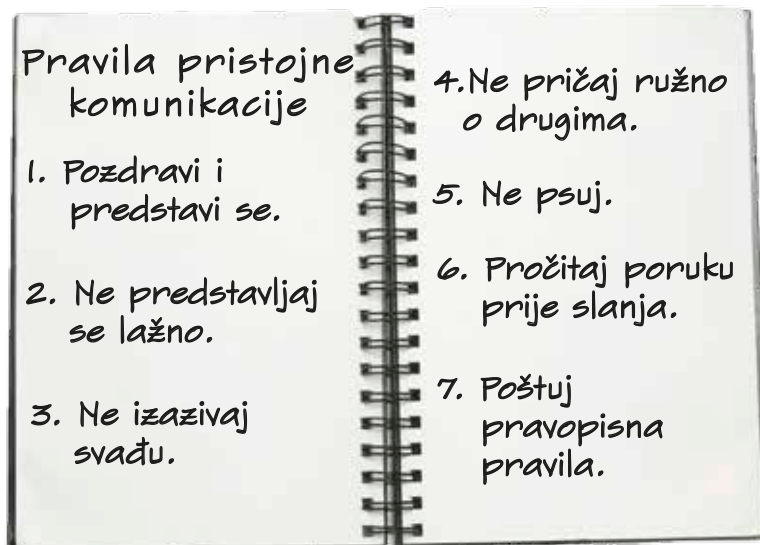
“

*S kim si takav si.
Ispeci pa reci.
Tko tebe kamenom, ti njega kruhom.
Jabuka ne pada daleko od stabla.
Tko pod drugim jamu kopa, sam u nju pada.*

”

Pristojna komunikacija na internetu osnova je digitalnoga ugleda svih nas.

U ovoj nastavnoj jedinici djeca uče različite oblike komunikacije na internetu (brbljanje, videorazgovori, elektronička pošta, *online* igre) i ponavljaju naučena pravila lijepoga ponašanja na internetu usvojena u nastavnoj jedinici *Pristojno ponašanje*.

Nikad nije suviše ponovno ih upozoriti na čuvanje osobnih podataka i na oprez kad na internetu dođu u kontakt s nepoznatim ljudima.

Svaki je trenutak koji provedemo sa svojom djecom dragocjen u njihovu odgoju za uglednog građanina u stvarnome i virtualnome svijetu.

Obiteljske aktivnosti

Ponovite s djetetom pravila lijepoga ponašanja, hr-netiquette.org.

Riješite kviz i odigrajte igru *Ispeci pa reci*, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

2.4. Pametno odluči, zabavi se i nauči

Svaka nova situacija s kojom se u životu sretnemo izazov je iz kojega nešto naučimo. Igre su situacije iz kojih djeca uče. Mnogi će roditelji djetetu najranije dobi radije kupiti didaktičku igračku nego plišanu. Mališani će brzo naučiti kako kombiniranjem kocaka mogu dobiti različite građevine, a slaganjem slagalica zanimljive šarene ilustracije.

Najranija dob vrijeme je kad se prvi put djeca susreću s računalnim igrama. Odraslima je neshvatljivo (i čudesno) da i oni najmanji brzo pronađu način kako doći do određene *online* igrice. Internetske stranice nude veliki izbor igara primjerenih najmlađima (bojanke, slagalice, *memory*...). Djeca u dobi od 9 do 11 godina već su pravi „stručnjaci“ u tome. S prijateljima iz razreda tvore igraće grupe igrajući protiv neke druge grupe.

U ovoj nastavnoj jedinici učenici upoznaju različite vrste *online* igara te njihovu obrazovnu vrijednost.

Vrste *online* igara:

- klasične igre (igre na ploči, karte, memory i sl.; samo za jednog igrača)
- reklamne igre (promoviraju određeni proizvod; samo za jednog igrača)
- mrežne igre (najpopularnije su borbene i ratne igre, strateške i sportske igre; igre za jednog ili više igrača)
- masovne igre za velik broj igrača koji se međusobno natječu pojedinačno ili timski.

Zajedno s djetetom postavite pravila – uvjerite ga da je radi njegove sigurnosti važno igrati samo dobi primjerene igre, a radi očuvanja zdravlja ne boraviti predugo za računalom. Provjerite ima li igra odgovarajuću oznaku kojoj je dobi primjerena.

PEGI je sustav ocjenjivanja igara u Europskoj uniji. Igre se označavaju brojevima prema minimalnome broju godina koje igrač mora imati te ilustracijama koje ukazuju na specifične situacije ili sadržaje do kojih može doći, odnosno nastanka neželjenih problema igraju li ih djeca koja ne bi smjela (nasilje, loš rječnik, diskriminacija, kockanje...). Ocjene su dostupne na mrežnim stranicama pegi.info ili pegionline.eu.

Obiteljske aktivnosti

Na stranici projekta petzanet.HR/Modul2/poveznice dostupno je nekoliko naših prijedloga stranica na kojima možete pronaći prikladne i obrazovne igre za svoju djecu. Pokušajte ih odigrati sa svojim djetetom. Možda mi odrasli i ne znamo baš sve!

Nije suvišno djeci neprestano ponavljati o potrebi pristojne komunikacije sa suigračima na internetu, o rizicima zbog odavanja osobnih podataka kao i o opasnostima u komunikaciji s nepoznatima.

2.5. Pokaži što znaš

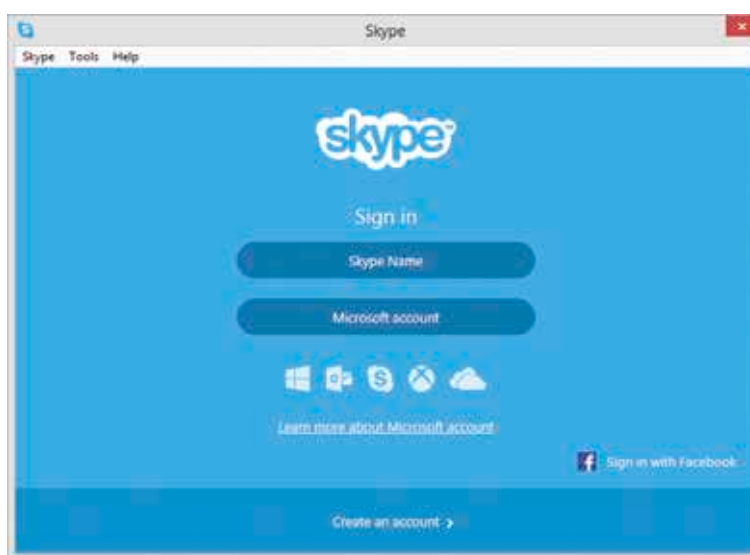
Daljina je oduvijek bila najveća prepreka komunikaciji. Sigurno ste među sačuvanim stvarima iz mladosti svojih baka pronašli neko staro pismo, razglednicu, čestitku. Velika je obiteljska radost bila iščekivati i zajednički pročitati pismo koje je stiglo iz neke daleke zemlje od bliskih prijatelja ili rođaka. Iz takvih su se načina komunikacije razvili i brojni ljudski hobiji poput numizmatike i filatelije.

Izum telefona (A. G. Bell, 1876.) omogućio je i govornu komunikaciju na daljinu, a začetci danas nezaobilazne mobilne komunikacije bilježe se 80-ih godina 20. st.

Razvoj računalnih tehnologija (uključujući i razvoj tzv. pametnih telefona) danas nam omogućava komunikaciju kakvu prije dvadeset godina (bili smo tada nešto stariji od svoje djece) nismo mogli ni zamisliti. Društvene mreže omogućavaju nam razgledavanje virtualnih fotoalbuma svojih prijatelja koji žive s druge strane zemaljske kugle, elektronička pošta pruža nam mogućnost razmjene rođendanskih čestitaka, ali i važnih dokumenata u najkraćem roku. Velika je važnost i vrijednost i **videokonferencijskih programa**. Omogućavaju nam da sa svojim suradnicima u različitim gradovima (pa i državama) ostvarimo komunikaciju, razmijenimo fotografije, radne materijale, zajednički pogledamo prezentacije, komuniciramo i slikom i riječju. U današnje vrijeme videokonferencijski alati nužna su podrška u timske radu i radu na projektima.

U ovoj nastavnoj jedinici učenici upoznaju **Skype** (skype.com), jedan od najjednostavnijih videokonferencijskih alata. Dostupne su i inačice za mobilne uređaje.

Uz učiteljevu pomoć Skypeom se povezuju s vršnjacima iz drugoga razreda ili škole i predstavljaju svoje uratke (plakate, prezentacije i sl.), oponašajući pritom poslovnu komunikaciju odraslih.

2.5. Pokaži što znaš

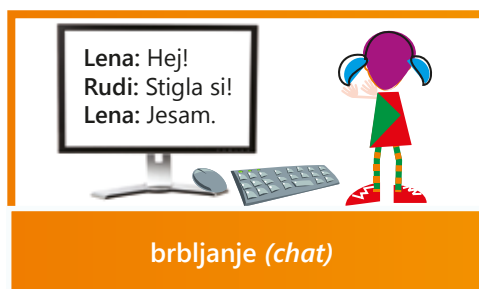
Obiteljske aktivnosti

Ako već niste isprobali mogućnost takve komunikacije, svakako to učinite. Podržite u tome i svoje dijete. Zajedno se registrirajte na Skype. Iskoristite mogućnost toga videokonferencijskog alata za komunikaciju s dragim ljudima na daljinu, ali i za učenje. Vaše se dijete može povezati s prijateljima iz razreda kako bi (ako se nisu u mogućnosti izravno sastati) odradili neki timski zadatak, pojasnili jedni drugima nejasno gradivo.

Pristojna komunikacija temelj je svakoga dobrog i zdravog odnosa. Prisjetite se značenja starih i mudrih izreka i odigrajte s djetetom igru *Ispeci pa reci*, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

Kao i drugim sadržajima na računalu i internetu, i Skypeom se djeca trebaju koristiti uz odobrenje i nadzor odraslih! Pročitajte članak *Postavljanje roditeljskoga nadzora*, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

Načini komunikacije na internetu:

3.1. Manje je mučenje uz *online* učenje

Nekada popularni, a i danas među djecom još uvijek rado gledani, dječji filmovi *Vlak u snijegu* i *Družba Pere Kvržice* podsjećaju nas na vremena u kojima su osnovna nastavna sredstva bile pločice po kojima se pisalo kredom (a školske torbe bile rasterećene). Riječ učitelja, gotovo jedine obrazovane osobe u mjestu u kojemu je radnja smještena, bila je osnovni izvor informacija.

Danas ni puna torba udžbenika, bilježnica, radnih bilježnica nije dovoljna i ne zadovoljava dječje interese i pažnju. U današnjem su vremenu djeci mnogo zanimljiviji načini učenja koji uključuju rad na računalu, istraživanje, korištenje i kreiranje multimedijских sadržaja. Multimedijски sadržaji uključuju tekstove, slike, zvukove, animaciju, videozapise. I istraživanja su pokazala da učenici uče bolje ako se nastavni sadržaji objašnjavaju primjenom slike i riječi.

Multimedijски sadržaji:

- privlače pozornost učenika
- motiviraju ih
- olakšavaju usvajanje nastavnih sadržaja
- utječu na bolje pamćenje i primjenu znanja u novim situacijama.

U ovoj se nastavnoj jedinici učenici upoznaju s *online* alatima kojima mogu izrađivati multimedijске sadržaje za učenje i predstavljanje naučenoga i time razvijati svoju digitalnu kreativnost.

PREZI (prezi.com) interaktivni je alat za izradu prezentacija. S interneta ga možete preuzeti besplatno. Zumiranjem, rotiranjem, animiranjem nastaju zanimljive prezentacije.

PIXTON (pixton.com) jednostavan je *online* alat za izradu stripova, omogućava uporabu realističnih predložaka kojima možete dodati vlastiti tekst.

GLOGSTER i LINOIT (edu.glogster.com i linoit.com) multimedijски su alati kojima se mogu izrađivati plakati o različitim temama. Omogućavaju ugrađivanje tekstova, slika, zvuka, glazbe, videoisječaka s interneta ili vlastitoga računala i povezivanje s drugim internetskim stranicama.

Svi ti alati imaju mogućnost javne i privatne objave uradaka pa pri objavi na to obratite pozornost.

Proučite i vi mogućnosti tih alata i koristite se njima u svome poslovnom životu. Pogledajte nekoliko primjera na stranicama, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

Za početak – zabavite se! Sa svojim ukućanima tim alatima izradite plakat, strip ili prezentaciju koja će predstaviti vašu obitelj i za nju neke bitne trenutke i situacije. Pokažite svoj uradak na nekome obiteljskom okupljanju, rođendanskoj proslavi ili obljetnici.

3.2. Copy-paste što dozvoljeno jest

U nastavnoj jedinici *Čije je što* govorili smo o autorskim pravima. Djeca su naučila da svako djelo ima svog autora i da pri upotrebi teksta, slika i fotografija, glazbe i videoisječaka s interneta treba poštivati autorska prava. Naučili su i po kojemu znaku prepoznati autorsko djelo.

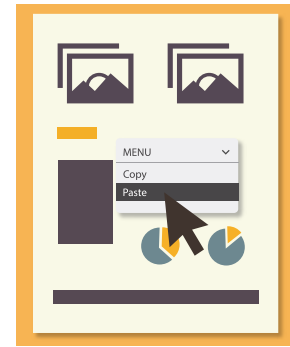
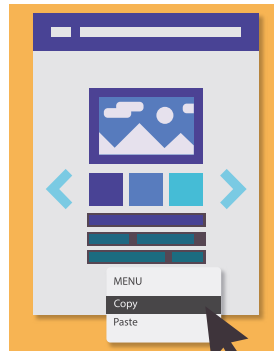
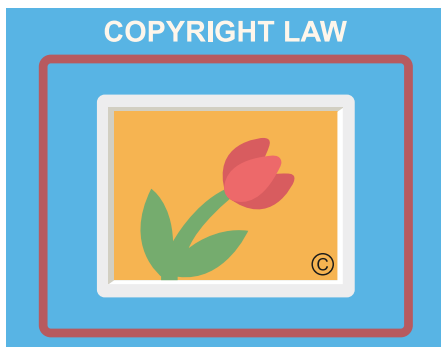
Pogledajte i s djetetom odigrajte igru *Čije je što* koju smo uz tu temu pripremili, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

U ovoj nastavnoj jedinici uz film *Copy-paste – što dozvoljeno jest* ponavljamo naučeno, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

Pri korištenju pronađenim sadržajima na internetu moramo najprije provjeriti tko je autor tih sadržaja i navesti njegovo ime, adresu stranice s koje smo preuzeli sadržaj te datum preuzimanja. Odgovorno se koristimo preuzetim sadržajem!

Želimo li koristiti se nekom pronađenom fotografijom, uzmimo samo jedan njezin dio. Kako bismo bili originalni, onomu što stvaramo moramo dati neko drugo značenje, koristiti se time na potpuno nov način i u neprofitne svrhe. Postoje i posebne stranice za traženje slika, glazbe ili teksta s odgovarajućim licencama za korištenje, search.creativecommons.org/?lang=hr.

Bez odobrenja autora radovima se možemo koristiti za učenje, izvještavanje, komentiranje i u parodijama.

Obiteljske aktivnosti

Neka vas i vaše dijete sadržaji na internetu motiviraju u stvaranju vlastitih sadržaja kojima ćete vi biti autor i vlasnik!

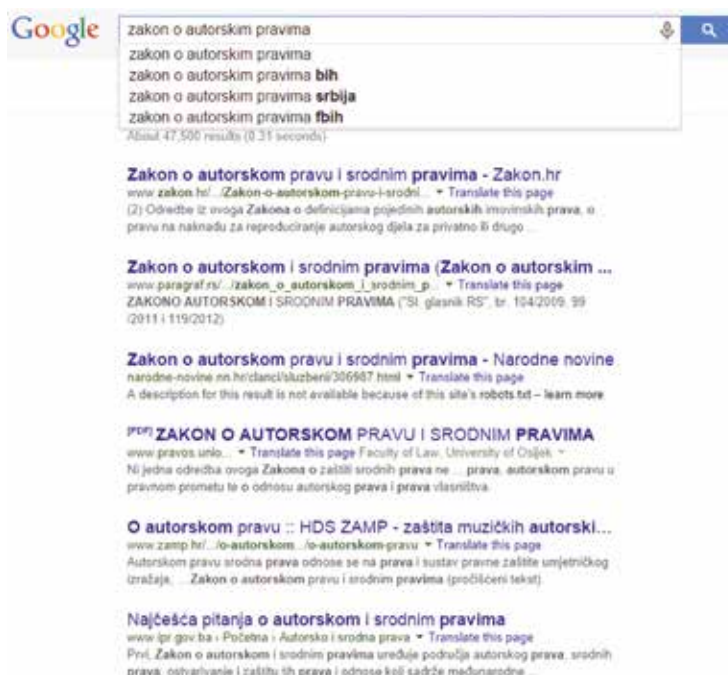
3.3. Autor je za

Iako vjerojatno nikada nismo ništa ukrali, uzeli bez pitanja nečiju stvar u stvarnome svijetu, sigurno nam se dogodilo da smo posegnuli za nekim tekstom, fotografijom, glazbom ili filmom na internetu. Prepisali smo tekst s interneta, „skinuli“ film koji smo onda pogledali u svome dnevnom boravku. Na internetu se zaista može pronaći baš sve što želimo!

Čitajući ovaj priručnik koji vas vodi kroz teme o kojima govorimo s djecom, podsjetili smo vas što su to autorska prava (propisana Zakonom o autorskom pravu i srodnim pravima), kako prepoznamo autorsko djelo i na koji nam je način dopušteno koristiti se onim što nađemo na internetu.

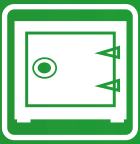
U ovoj nastavnoj jedinici učenici izrađuju vlastite sadržaje koje potpisuju i označavaju kao autorsko djelo. Nastalim se sadržajima koriste u izradi prezentacija, plakata, tražeći i dajući dopuštenja jedni drugima. Na taj način uče postupke korištenja pronađenim sadržajima na internetu, ali i uvažavanja vlastitoga i tuđega rada.

Autorsko pravo označava pravo autora nekoga sastavka, pjesme, priče, likovnoga rada i fotografije. Autorska prava moramo poštivati, a autorsko djelo prepoznamo po znaku ©.

Obiteljske aktivnosti

Kad zatraže vašu pomoć u rješavanju domaćih zadataka i kad pomoć i rješenja pronađu na internetu, podsjetite ih na ono što su naučili. U tome vam može pomoći i naša igra *Autor je za*, petzanal.hr/Modul2/poveznice, a za više informacija posjetite i stranice **Creative Commons** na kojima su dostupne licence koje štite autorski rad.

4.1. Digitalna osobna iskaznica

Svakoga od nas obilježavaju naši osobni podatci. Prepoznajemo se i razlikujemo po imenu, prezimenu, datumu rođenja, osobnome identifikacijskom broju (OIB-u). Stanujemo i radimo na točno određenoj adresi. Elektroničku poštu primamo na za to stvorenoj adresi. Primanja nam stižu na bankovne račune samo nama namijenjenoga broja. Međusobno se prepoznajemo i po fotografijama.

Sigurno odmalena učite svoju djecu da na ulici ne razgovaraju s nepoznatima, da ne otvaraju vrata vašega doma kad su sami kod kuće i da neznancima ne govore svoje ime.

U ovoj ćemo nastavnoj jedinici osvijestiti svoju djecu da sve to što ih zajedno učimo primijene i kad se koriste internetom – igraju *online* igre, služe se društvenim mrežama...

Sudjelujte u *online* aktivnostima svoje djece – pogledajte koje igre igraju i koje podatke traže prijave na te igre, zajednički pogledajte njihovo sudjelovanje na društvenim mrežama.

Pomozite im da pronađu drugi način prijave osim prijave na vlastito ime (npr. zajedno odaberite neki neutralan nadimak, napravite korisničko ime koje će služiti samo toj svrsi).

Obiteljske aktivnosti

Poslušajte radijsku igru *Susret* i s djecom razgovarajte o njezinu sadržaju, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

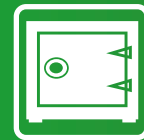
Pogledajte i film *Slagalice za osnovnoškolce* koji su djeca gledala u školi i raspravite o mogućim posljedicama otkrivanja vlastitih podataka na internetu, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

Odigrajte zajedno igru *Zaštita osobnih podataka*, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

U Republici Hrvatskoj zaštitom osobnih podataka bavi se **Agencija za zaštitu osobnih podataka** (www.azop.hr). U slučaju zlouporabe vaših osobnih podataka i njima se možete obratiti za pomoć.

4.2. Log-out, društvo je na igralištu

Igra je ljudska aktivnost stara koliko i čovječanstvo. Služi za razonodu, ali i za učenje. Igrajući se, djeca se uče životnim ulogama (igre kuhanja, trgovine, pošte, brige o djeci...), pravilima, toleranciji i suradnji.

Kad vi (i mi) odrastali, dvorište, igralište, park, šuma, vinograd bila su mjesta na kojima ste se igrali. Mjesta su to s kojih nosite lijepa sjećanja, na kojima ste stjecali prva prijateljstva, činili prve nestašluke, susretali se s prvim izazovima. Do udaljenih mjesta gdje su živjeli vaši prijatelji dolazili ste biciklima i koturaljkama (rijetko su vas odvozili roditelji). Za vrijeme hladnijih dana u toplim se domovima igrao *Čovječe, ne ljuti se*, kartalo *Sedmicu* i pogledao crtić (samo jedan dnevno).

Vrijeme u kojemu odrastaju vaša djeca uvelike se razlikuje od ne tako davnih vremena. Računala, tableti, mobiteli dio su svakodnevice i svojim sadržajima privlače i njih, a i nas same.

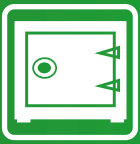
Svakodnevno nastaje velik broj tematski različitih računalnih igara: akcijske i borbene igre, sportske igre, igre kuhanja, oblikovanja odjeće i oblačenja, uređivanja kose i noktiju...

I proslave rođendana, djetetu najvažnijega dana u godini, često se svode na gledanje filmova, igranje videoigara, a druženja školske djece za vrijeme ekskurzija i izleta na pregledavanje mobitelom snimljenih fotografija, dopisivanje porukama i objavljivanje statusa na društvenim mrežama.

Ovisnost djece o računalima možemo prepoznati po povlačenju djeteta u sebe ili po agresivnosti, gubljenju interesa za ono što se događa u stvarnome životu među članovima obitelji ili vršnjacima.

Pročitajte članak *Prijeti li vašem djetetu ovisnost o računalu*, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

U ovoj se nastavnoj jedinici djecu potiče na razmišljanje o vlastitim aktivnostima, vremenu koje provedu za računalom, negativnim posljedicama dugotrajnoga sjedenja za računalom (animirani film *Log-out, društvo je na igralištu*, petzanet.HR/Modul2/poveznice) i važnosti igre s vršnjacima na svježemu zraku.

4.2. Log-out, društvo je na igralištu

Služenje računalom, naravno, ima i svoje pozitivne učinke. Neke računalne igre pozitivno utječu na razvoj vještina, brzine, mašte, poboljšavaju rezultate u nekim nastavnim sadržajima (matematika, geometrija, likovno izražavanje).

Ključ je u pravilnoj organizaciji slobodnoga vremena s kojom treba započeti već u predškolskoj dobi.

Bilo bi dobro da u to vrijeme za računalom zajedno s djecom sjede i roditelji. Kako djeca uče iz ponašanja odraslih, **roditelji mogu svojim primjerom pokazati pravilno korištenje računalom**. Postupno tu odgovornost trebaju prepuštati djetetu i osvijestiti mu da su računalne igre samo jedan od mogućih oblika zabave. Postoje i aktivnosti, koje su za njih možda značajnije i potrebnije, a to su druženje s obitelji i vršnjacima. Tjelesna aktivnost i kretanje (jedna od bioloških čovjekovih potreba) način je otpuštanja napetosti i uspostavljanja ravnoteže organizma. Pročitajte više u članku *Utjecaj kretanja i boravka na zraku na psihološki razvoj djeteta*, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

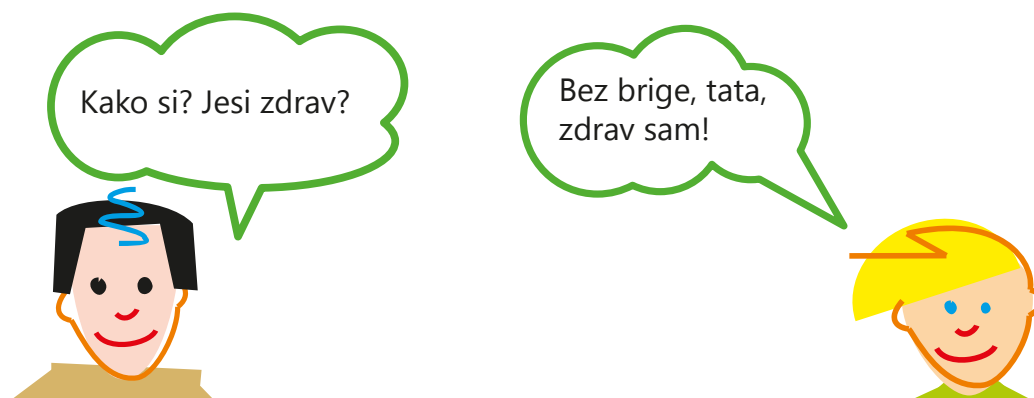
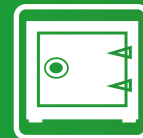
Obiteljske aktivnosti

Zabava, uzbuđenje i uspjesi u stvarnome životu ne mogu se nadomjestiti uspjesima, uzbuđenjem i zabavom u virtualnome svijetu.

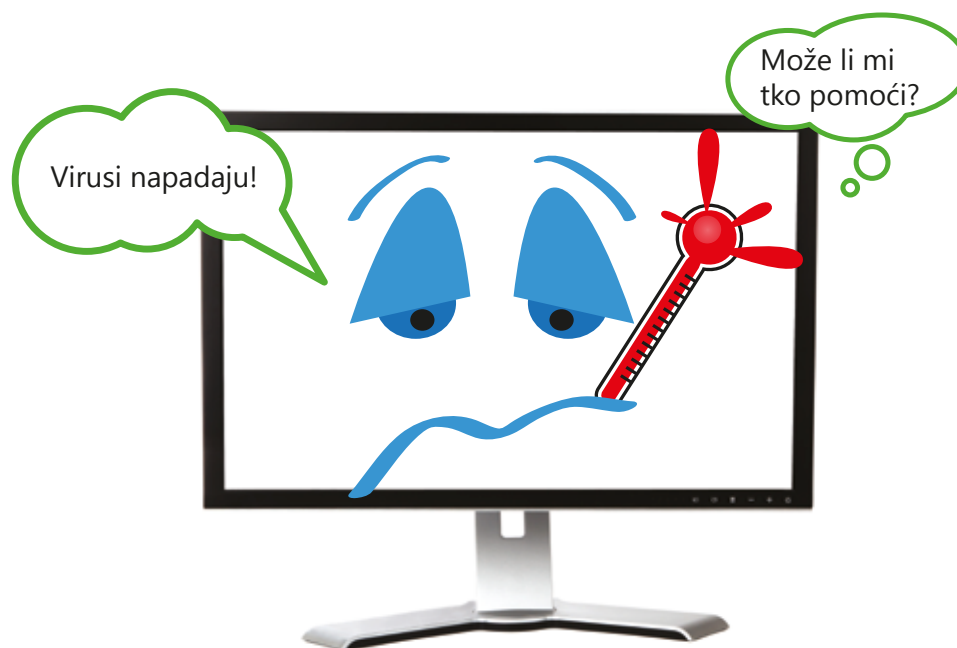

Stoga podržite dijete u želji za igrom s vršnjacima, naučite ga nekoj igri iz svoga djetinjstva. Podsjetite se uz stranice *Dobre stare igre*, petzanet.HR/Modul2/poveznice. Organizirajte rođendansku proslavu u prirodi (ako je to moguće).

4.3. Računalna viroza

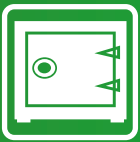

Najvažnije je da smo zdravi! Tako često završavaju razgovori u svakodnevnom životu. Briga o vlastitoj zdravlju i zdravlju najbližih na prvom mjestu. Uza svu brigu, vitamine i zdravu prehranu, ljudsko tijelo ponekad napadaju bolesti. Kako bismo što prije ozdravili, po preporuci liječnika, liječimo se lijekovima namijenjenima suzbijanju baš te bolesti. I naš „ukućanin“ računalo može se ponekad „razboljeti“. U ovoj nastavnoj jedinici učenici se upoznaju s virusima – „bolestima“ računala i načinima kako se takve pojave mogu spriječiti.

Računalni je virus program koji se u računalu kopira, umnožava, usporava rad računala, zauzima prostor, briše i mijenja podatke... Na naše ga računalo možemo donijeti preko memorijskoga štapića, CD/DVD-a, otvaranjem elektroničke pošte nepoznatoga pošiljatelja, instaliranjem programa i igara, pregledavanjem neprimjerenih sadržaja i stranica... Najčešće su vrste virusa: *crv*, *backdoor*, *spyware*, *malware*, makro virus, trojanac. Računalni virus zvan *crv* računalu može načiniti veliku štetu. On šalje svoje kopije na ostala računala. Veže se na postojeći program i troši raspoloživi prostor, usporava rad računala i mreže te svojim kopijama puni naš tvrdi disk.

Trojanski konj je program koji preuzima kontrolu nad radom računala i čini štetu. Uništava datoteke i sadržaje. Dolazi elektroničkom poštom, izgleda kao pravi i valjan program. Često ga sami instaliramo misleći da smo preuzeli neki korisni program.

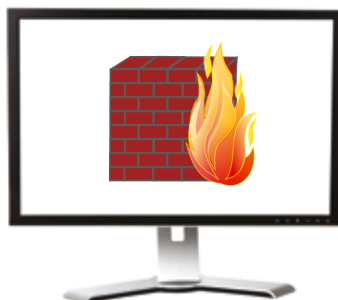

4.3. Računalna viroza

Spyware je maliciozni program koji preuzima djelomičnu kontrolu nad radom računala bez znanja ili dopuštenja korisnika. Iskorištava korisničko računalo za stjecanje koristi za neku treću osobu. Zaraza se u najvećem broju slučajeva događa pri posjeti stranicama s ilegalnim ili pornografskim sadržajem.

Najučinkovitija zaštita od računalnih virusa su antivirusni programi, vatrozid, redovito ažuriranje operativnoga sustava i izbjegavanje stranica s neprimjerenim ili ilegalnim sadržajima.

Vatrozid je softver ili hardver kojim se provjeravaju podatci pristigli internetom ili mrežom, a zatim, ovisno o postavkama, odbacuju ili propuštaju do računala. Vatrozid može poboljšati zaštitu računala od hakera ili zlonamjernih programa koji računalu pokušavaju pristupiti putem mreže ili interneta. Vatrozid, također, može spriječiti računalo da drugim računalima pošalje zlonamjerne programe.

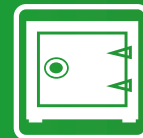
Savjetujte se s računalnim stručnjakom. Instalirajte neki antivirusni program na svoje računalo. Redovito ažurirajte operativni sustav svoga računala kako biste se mogli sigurno koristiti svim njegovim mogućnostima. Ne otvarajte elektroničku poštu sumnjivoga pošiljatelja i sadržaja. Ne posjećujte stranice s neprimjerenim sadržajima.

Obiteljske aktivnosti

O ovome obliku napada na vaše računalo pročitajte i u CERT-ovoj brošuri *Sigurnije na internetu*, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

Zajedno s djetetom odigrajte kviz *Računalni virusi*, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

4.4. Zeleni monitori

Mi smo dio zemlje - zemlja je dio nas. Mirisne trave su nam sestre; jelen, pastuh i veliki orao braća. Stjenoviti vrhunci, sočni pašnjaci, toplo ponijevo tijelo i čovjek – sve pripada istoj obitelji. (...) Čuvajmo Zemlju i prirodu na njoj, jer ih nismo naslijedili od svojih djedova i očeva, nego smo ih posudili od svojih potomaka. zapisao je još davne 1854. godine indijanski poglavica Bik Koji Sjedi velikomu bijelom čovjeku.

Ekološka se svijest stječe odmalena – papirić od bombona, vrećicu koja im više nije potrebna ne smijemo ostaviti na travnjaku dječjega igrališta, a voda kojom se koristimo za pranje ruku ne treba teći bez prestanka.

U vrtićkoj dobi djeca sa svojim odgojiteljicama uče kako se različite vrste otpada pohranjuju u različite spremnike (za staklo, papir i plastiku), a kako određena vrsta otpada hrani zemlju i pomaže rastu novih biljaka.

U ovoj nastavnoj jedinici djeca upoznaju električni i elektronički otpad (EE otpad) i načine kako se takav otpad zbrinjava.

Električni i elektronički otpad (EE otpad) otpadna je električna i elektronička oprema koja nastaje u gospodarstvu te EE otpad iz kućanstava, proizvodnih ili uslužnih djelatnosti. To su veliki i mali kućanski uređaji, oprema informatičke tehnike (IT) i oprema za telekomunikacije, rasvjetna oprema, električni i elektronički alati, igračke, oprema za razonodu i sportska oprema, medicinski uređaji...

Pravilnim zbrinjavanjem otpada čuvamo svoje zdravlje i zdravlje prirode!

Ministarstvo zaštite okoliša, prostornoga uređenja i graditeljstva donijelo je *Pravilnik o gospodarenju otpadnim električnim i elektroničkim uređajima i opremom*, petzamet.HR/Modul2/poveznice.

Više o zbrinjavanju elektroničkoga i električkoga otpada možete pročitati i na stranici eeotpad.com.

Obiteljske aktivnosti

S djetetom riješite kviz *Razvrstaj otpad*, petzamet.HR/Modul2/poveznice.

Raspitajte se gdje se u vašemu mjestu skladišti takav otpad. Djeca uče iz primjera odraslih!

5.1. Moj novi prijatelj

Tijekom života upoznajemo mnogo ljudi koji postaju njegov važan dio. Neke poznajemo od djetinjstva i za njih nas vežu najljepše i najbezbržiije uspomene. Neke smo upoznali u odrasloj dobi – na radnome mjestu ili u susjedstvu. Dijelimo s njima interese, hobije, svakodnevene brige. Radujemo se i tugujemo s njima. Prijateljstvo nekad poželimo učvrstiti, pa nam prijatelji postanu kumovi.

Tko su prijatelji naše djece? Poznajemo li ih? Koje kriterije ima naše dijete kad odabire prijatelja? Ima li moje dijete i virtualnog prijatelja? Tko je osoba s kojom komunicira dok je aktivno na društvenoj mreži ili igra igre? Je li komunikacija s tom nepoznatom osobom primjerena?

U ovoj nastavnoj jedinici osvježujemo učenike da nisu svi koje upoznajemo na internetu dobronamjerni. Mogu se i lažno predstaviti i nagovoriti nas na nešto loše.

Na prave se prijatelje uvijek možemo osloniti!

Roditelj bi trebao poznavati sve prijatelje svoga djeteta, pa i one virtualne.

Roditelj bi trebao imati povjerenja u svoje dijete, a dijete neupitan osjećaj sigurnosti u vlastitome domu s najbližima.

U slučaju da primijetite da je vaše dijete ugroženo na internetu, prijavite službi MUP-a RH - RED BUTTON ili se savjetujte sa stručnjacima Hrabroga telefona.

Stranica MUP-a RH RED BUTTON namijenjena je svima: roditeljima, učiteljima i djeci. Posebno je prilagođena djeci i omogućava prijavljivanje sadržaja na internetu za koji sumnjate da je nezakonit i odnosi se na različite oblike iskorištavanja ili zlostavljanja djece.

redbutton.mup.hr

HRABRI telefon
Mali zaslužuju veliku pažnju.

116 111
HRABRI TELEFON ZA DJECU

0800 0800
HRABRI TELEFON ZA MAME I TATE

WWW.HRABRITELEFON.HR
SAVJET@HRABRITELEFON.HR

Hrabri telefon je nevladina, neprofitna organizacija osnovana s ciljem pružanja izravne pomoći i podrške zlostavljanoj i zanemarenoj djeci i njihovim obiteljima. Ima savjetodavnu liniju za djecu, ali i za njihove roditelje za probleme koji se javljaju u odgoju djece povezane sa stvarnim, ali i virtualnim svijetom. Poziv na broj Hrabroga telefona besplatan je, anonimn i siguran.

Obiteljske aktivnosti

Kako biste provjerali koliko ste u komunikaciji na internetu dobar primjer svomu djetetu, riješite radni listić *Moj novi prijatelj*, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

Više o opasnostima na društvenim mrežama pročitajte u CERT-ovu priručniku *Opasnosti Facebooka*, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

O posljedicama komuniciranja s nepoznatim ljudima i susreta s nepoznatom osobom pogledajte u filmu *Tomova priča*, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

5.2. Šetnja gradom

Jeste li se kada izgubili? U šumi, u nepoznatome gradu, velikom trgovačkom centru... Nimalo ugodan osjećaj, posebice ako su s vama djeca za koju ste odgovorni!

Orijentirati se znači znati svoj položaj u prostoru. Zašto je to važno? Ako znamo gdje smo, lakše ćemo doznati i kako doći do svoga cilja. Nemaju svi ljudi jednaku sposobnost orijentacije. Zato nam služe uređaji i znakovi koji nam u tome pomažu. Priroda je bogata znakovima. S pomoću mahovine na stablima, godova na deblima, mravinjaka, položaja Sunca, Mjeseca i zvijezda, sjena stabala i ljudskih figura određujemo strane svijeta i snalazimo se u prirodi.

Stoljećima se ljudi za orijentaciju u prostoru služe kompasom. Smatra se da su se magnetnom iglom, na principu koje kompas i radi, prvi služili Kinezi.

Suvremene tehnologije, kao i u mnogočemu drugome, olakšavaju nam i snalaženje u prostoru. Za tu namjenu nastale su i brojne korisne aplikacije za pametne telefone i tablete koje besplatno možete instalirati na svoje uređaje.

U ovoj nastavnoj jedinici učenici se koriste mogućnostima suvremenih tehnologija i s pomoću aplikacije Kompas i Google maps kreću se gradom obavljajući zadatke koje im je priredio učitelj ili učiteljica.

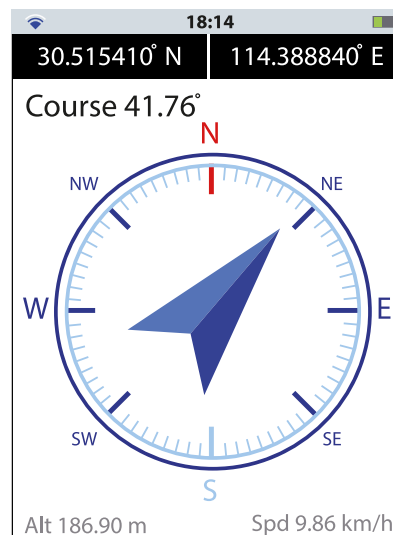
Obiteljske aktivnosti

Na obiteljskim putovanjima i izletima koristite se mogućnostima aplikacija za orijentaciju: GPS-a, *online* karata, kompasu... Razgovarajte o tome sa svojim djetetom i uključite ga u sve aktivnosti putovanja. I ono može biti koristan suvozač koji će u prirodi i prostoru kojim se krećete uočavati znakove koji će vama možda promaknuti. Pročitajte članak o primjeni Googleovih karata, petznet.HR/Modul2/poveznice.

Istražite i druge korisne mobilne aplikacije. Razgovarajte i uputite djecu u mogućnosti njihove primjene (*libela*, *runkeeper*, *ravnalo*, ...). Uživajte zajedno u novim spoznajama!

Odigrajte sa svojim djetetom igru *Snalaženje u prostoru*, petznet.HR/Modul2/poveznice.

Kako se snaći u prirodi, možete pročitati i na stranici *Orijentacija u prirodi bez kompasu*, petznet.HR/Modul2/poveznice.

5.3. Riješimo problem zajedno

Netko mudar jednom je rekao: *Kad dijelimo sreću, udvostručit će se; kad dijelimo tugu, prepolovit će se.*

Čovjek je društveno biće i ima urođenu potrebu za partnerstvom, obitelji i prijateljstvom. Vjerojatno se i vi ponekad nađete pred nekim problemom i teret koji nosite čini se preteškim za vaša leđa. Kad podijelite svoje brige s bliskim ljudima, ne čine se više toliko teškima. Dobronamjerni će vam dati i neki savjet kako na problem koji imate gledati drukčijim očima ili prijedlog kako biste ga mogli riješiti. U odnosu prijatelj – prijatelj, suprug – supruga, dijete – roditelj, učenik – učitelj, sestra – brat najvrednije je dobro komunicirati i graditi odnos povjerenja.

U ovoj nastavnoj jedinici učenici uče kako mogu jedni drugima pomoći u rješavanju problema. Koristili su se metodom forum-kazališta. To je oblik u kojemu se u kazališnu izvedbu scenskoga djela aktivno uključuje i publika – predlaže rješenja neke problemske situacije ili ulazi u samo scensko djelo i mijenja situaciju. Više o toj metodi pročitajte u člancima *O forum kazalištu* i *Prevenција nasilja putem interneta metodom forum-kazališta*, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

Na taj način djeca vježbaju kako zajednički riješiti problem pred kojim su se oni ili njihovi prijatelji vršnjaci našli. Pred problemom pred kojim su se našli naši bližnji ne možemo žmiriti. Sutra se i mi možemo naći u sličnoj situaciji. Odnosi se to na probleme nasilja koje djeca doživljavaju u stvarnome, ali i u virtualnome svijetu. Ovi drugi često su i opasniji jer nemaju vremenskih ni prostornih granica.

Uvredljivi SMS-ovi, uvredljivi komentari i ponižavanja na društvenim mrežama mogu trajati i 24 sata dnevno i ugroziti psihičko i fizičko zdravlje djeteta. Dijete mora znati da u svemu što mu se događa nije samo. Tu su njegovi prijatelji, roditelji, učitelji uz čiju podršku i pomoć problem može biti riješen.

Obiteljske aktivnosti

Sa svojim djetetom odigrajte i našu igru *Pronađi biser*, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

Razgovarajte o situacijama kojima u igri prolazite, ali i nekim stvarnim situacijama u kojima su se našli vaše dijete ili njegov prijatelj. Odigrajte i igru *Pristojno ponašanje*, petzanet.HR/Modul2/poveznice.

Pokušajte biti ukorak sa svim onim čime je vaše dijete okruženo, budite mu primjer, podrška, utjeha i sigurnost. To je dobar početak u sprečavanju mogućih rizika nasilnoga ponašanja i u stvarnome i u virtualnome svijetu.

Ne sramite se potražiti pomoć i drugih ljudi – učitelja, službi za pomoć, ali i vršnjaka svoje djece.

Nijedan problem nije nerješiv!

OSNOVNA ŠKOLA

OŠ "Mladost"
Osijek

SIGURNIH
pet
ZA
SIGURNIJI
NET

POŠTUJ pravila ponašanja.

PROVJERI svoje postavke privatnosti.

PROMISLI prije nego što objaviš.

PITAJ za savjet odraslu osobu.

PAZI na sve moguće zamke virtualnoga svijeta.

[petznet.HR](http://petznet.hr)

ISBN 978-953-8029-04-2

Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost OŠ Veliki Bukovec, OŠ „Mladost“, OŠ Gripe, OŠ „Mato Lovrak“ i OŠ Popovača te ne odražava stajalište Europske unije.